

Piotr Duchliński

ORCID: 0000-0001-9480-2730
Uniwersytet Ignatianum w Krakowie

Tymoteusz Mietelski

ORCID: 0000-0001-5279-4648
Akademia Katolicka w Warszawie

Wstęp

Niniejszy tom *Roczników Filozoficznych Ignatianum* jest poświęcony problematyce transhumanizmu. W sposób szczególny zawarte w tym numerze teksty koncentrują się na szeroko rozumianych kwestiach bioetycznych, które są przedmiotem dyskusji transhumanistów. Refleksja bioetyczna wokół transhumanizmu jest obecna przede wszystkim w anglojęzycznej literaturze przedmiotu, a gros debat dokonuje się przy udziale prominentnych badaczy z obszaru angloamerykańskiego. Coraz mocniej problematyka ta jest widoczna także w obszarze języka niemieckiego. Natomiast w Polsce dopiero wchodzi ona w sferę zainteresowań bioetyków wywodzących się z różnych środowisk naukowych i badawczych. Ostatnie lata obfitowały w publikacje, w których podejmowano rozmaite zagadnienia związane z transhumanizmem.

Transhumanizm to współczesny ruch filozoficzno-społeczno-kulturowy, którego zwolennicy, zafascynowani współczesnym rozwojem technologii i biotechnologii oraz szeroko rozumianej technologii, wysuwają różne postulaty dotyczące ulepszenia kondycji ludzkiej. Wiele z tych propozycji ma charakter kontrowersyjny i wymaga głębokiego i krytycznego namysłu filozoficznego. Transhumaniści dążą bowiem do radykalnej zmiany obrazu człowieka, do którego zostaliśmy przyzwyczajeni przez

klasyczny humanizm i różne jego reinterpretacje. W ich ocenie narzędzia technologiczne współczesnej technonauki mogą efektywnie przyczynić się do ulepszenia ludzkiej kondycji w wielu jej wymiarach. Celem tego ulepszenia ma być oczywiście powstanie nowego człowieka – postczłowieka. Rzecz jasna, nie będzie on w niczym przypominał tego człowieka, z jakim mamy obecnie do czynienia. Nie będzie to już bowiem istota ludzka z krwi i kości, ale radykalnie ulepszona, to znaczy pozbawiona swojego biologicznego komponentu.

Problemy bioetyczne, o których tu mowa, mają przede wszystkim charakter normatywny. Dotyczą bowiem statusu ontycznego i aksjologicznego człowieka jako osoby ludzkiej. Stąd też nie mogą one ująć uwadze krytycznej refleksji filozoficznej. Przyjęcie postulatów transhumanizmu może bowiem doprowadzić do eliminacji kondycji *homo sapiens* nie tylko w obszarze myślenia teoretycznego, ale przede wszystkim na gruncie praktycznym.

Jeśli przyjąć założenie, że refleksja bioetyczna zajmuje się problemami pojawiającymi się na początku, w trakcie i na końcu ludzkiego życia, to transhumanizm radykalnie zmienia tak rozumianą wizję bioetyki. Problematyka linearności istnienia człowieka nie jest bowiem czymś zajmującym przedstawicieli tego nurtu, dążących do ulepszenia ludzkiej egzystencji, tak aby nie miała ona żadnego biologicznego końca. Na początku ludzkiego życia proponują modyfikacje genetyczne ludzkiego genomu, których celem byłoby wyposażenie go w takie geny, które zagwarantują mu rozwój przekraczający przeciętne zdolności – czy to poznawcze, czy emocjonalne. W ciągu egzystencji transhumaności proponują stopniowe zastępowanie elementów ludzkiego ciała na przykład różnymi elementami syntetycznymi, stąd na przykład dyskutuje się nad problemem cyborgizacji czy też hybrydyzacji ludzkiego życia. W tym kontekście mówi się nawet, że człowiek nie jest żadnym bytem naturalnym, ale istotą hybrydową, która funkcjonuje w ścisłym powiązaniu z różnymi artefaktami technologicznymi. Wreszcie transhumaności stawiają sobie za cel przedłużenie ludzkiego życia, a właściwie zagwarantowanie mu pewnej formy nieskończoności, nieśmiertelności. Warunkiem zapewnienia takiej formy istnienia jest pozbycie się komponentu biologicznego i umieszczenie przyszłego postczłowieka w takiej rzeczywistości, w której będzie mógł egzystować, nie doświadczając żadnego bólu, cierpienia i choroby.

Z perspektywy głoszonych przez transhumanistów postulatów klasyczna refleksja bioetyczna, do której przez lata byliśmy przyzwyczajeni, ulega więc radykalnej zmianie tak co do jej przedmiotu, jak również celu badawczego. Czyżby zatem transhumanizm miał doprowadzić do likwidacji uprawiania pewnej formy refleksji bioetycznej?

W niniejszym tomie czytelniczki i czytelnicy znajdą bardzo różne teksty o charakterze przeglądowym, w których podejmowane są rozmaite zagadnienia bioetyczne dyskutowane w transhumanizmie. Oczywiście nie jest to wyczerpujący przegląd zagadnień, a tylko pewien zarys, którego zadaniem jest przede wszystkim wprowadzenie czytelników w problematykę bioetyczną transhumanizmu, a także pobudzenie go do samodzielnej refleksji krytycznej nad analizowanymi zagadnieniami. Dlatego też maksymalistycznie nastawiony czytelnik nie znajdzie w niniejszym tomie wszystkich możliwych problemów bioetycznych, które dyskutowane są przez transhumanistów. Redaktorom nie chodziło też o to, aby w jednym tomie zawrzeć wszystkie możliwe problemy bioetyczne wynikające z transhumanizmu. Ich intencją było raczej to, by pokazać, że problematyka bioetyczna w transhumanizmie warta jest namysłu, zrozumienia i krytycznej refleksji, co może zaowocować zaproponowaniem nowych rozwiązań.

Redaktorzy tomu
Piotr Duchliński, Tymoteusz Mietelski

